

تحلیل محتوای کتب درسی دوره ابتدائی از نظر میزان توجه تصاویر عنوانی به مفاهیم اعتقادی و دینی : کارکرد ثانویه

آلیه یزدان پناه^۱، بتول اسلامی نخلی^۲

۱- کارشناس آموزش ابتدائی، آموزش و پرورش شهرستان میناب
Yazdanpanah63@gmail.com

۲- کارشناس کارشناس آموزش ابتدائی، آموزش و پرورش شهرستان میناب
Eslaminakhli@gmail.com

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی مفاهیم اعتقادی در میان تصاویر کتب درسی با استفاده از روش تحلیل محتوایی است با استفاده از نمونه گیری کلیه کتاب های درسی دوره ابتدایی که شامل ۳۷ جلد و ۸ عنوان بوده و در سال ۱۳۹۷ تألیف شده است، انتخاب و مورد بررسی قرار گرفت. از میان این کتاب ها دو عنوان ، آموزش قرآن و هدیه های آسمان به دلیل این که هدف اصلی دروس آن آموزش مفاهیم اعتقادی و دینی بود (کارکرد اولیه) از نمونه حذف گردید . ابزار جمع آوری داده ها فهرست واریسی بود . برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش های آماری توصیفی استفاده شد. یافته ها نشان داد که بین کتاب های درسی مختلف و همچنین پایه های مختلف تحصیلی از نظر میزان تأکید بر مفاهیم اعتقادی و دینی تفاوت معناداری وجود دارد. میانگین کمتر از یک هدف برای هر تصور عنوانی نشان می دهد در کل در تصاویر عنوانی محتوای آموزشی دوره ابتدایی به آموزش مفاهیم اعتقادی و دینی توجه کمی شده است .

واژگان کلیدی: تحلیل محتوا ، کتاب درسی ، اعتقادی ، کارکرد ثانویه .

مقدمه :

دانش آموزان هر کشوری، نسل آینده آن کشور را رقم می زنند. از اینرو، نظام آموزشی از راه های گوناگون، برنامه ها و تصمیم گیری خود را برای دانش آموزان منتشر کند یعنی پیام هایی که از طریق متون درسی، مصوبه های آموزشی و تصاویر کتاب های درسی برای دانش آموزان منتقل می شود، می تواند از سوی دانش آموزان به روشهای مختلفی قرائت شود . یکی از مهم ترین کارکردهای نظام برنامه درسی انتقال مفاهیم اعتقادی و دینی به دانش آموزان است . اسلام اساسی ترین و بنیادی ترین مسائل تربیتی را به جوانان توصیه نموده و از آنها به عنوان مهمترین اعضای جامعه یاد می کند و سعی دارد با تربیت صحیح جوانان، جامعه را به سوی تعالی سوق بخشد (رشیدپور، ۱۳۸۷). اشاعه باورهای دینی در آموزش و پرورش تنها توجه به نمونها و نمادها در مراسم و مناسک دینی نیست و این اعتقادات و باورها باید در لحظه لحظه حضور شاگردان در مدرسه در کنار درس ها به آنها آموخته شود، تا این ارزشها در وجود آنها نهادینه شود (خطیب زنجانی ، فرج الهی، ۱۳۹۱). توجه به ساحت اعتقادی و دینی در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش نیز بیان شده است (سند تحول بنیادین ، ۱۳۹۰). برنامه ی درسی ملی براساس فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی به عنوان اولین و مهم ترین سند از مجموعه اسناد تحولی زیرنظام های آموزش و پرورش طراحی شده است. برنامه درسی در کنار الگوپذیری از رفتار معلم و مشارکت در گروه ها از راه های انتقال مفاهیم به دانش آموزان است . برنامه ی درسی به گونه ای طراحی می شود که یادگیرندگان بتوانند فعالیت ها و آموخته هایشان را در جهت تهیه و اجرای موضوع مربوط، به کار گیرند. (راهنمای تدریس معلم ، ۱۳۹۵).

بیان مسأله